

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

izdaje

hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uređuje

F. Z. KESTERČANEK.

Izdaje svaki mjesec

ZAGREB 1908.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

HEVEAX!

Garantirano nepromočiva mast za čizme.

Uzdrži obuću trajno meku i zajamčeno nepromočivu!

Ciena 1 kutiji sa kistom K. 3.—, 10 kutija K. 25.—. Tko doznačnicom pošalje K. 350, dobije jednu kutiju bez daljnjih troškova.

Razašilje: **Laboratorij Kubanyi. Sisak (Hrvatska)**

Skladište: **Zagreb S. Kočonda.**

Laboratorij Kubanyi Sisak. Vašim sam Haveaxom osobito zadovoljan, bez sumnje to je najbolja mast za čizme, koju do sele poznajem. Štovanjem

Camilo Morgan,

Lovački pisac, začastni predstojnik kluba „Weid.“ mäner in Wien*, posjednik visokih redova i t. d.

Dopisnica uredništva.

P. n. g. B. K. u Gospiću. Najljepša hvala na članku od 4. travnja, a preporučamo se i za buduće.

N. V. u Drnišu (Dalmacija). Reklamirani broj 3 poslasmu Vam na 6. travnja po drugi put. Zašto se neoglasite i kojim prilogom za list?

„pl. A. u Podvinju.“ Na poslanoj vesti najljepša hvala. Molimo što češće opet.

M. B. u Ivanjskoj. Adresu uredismo, kako javiste, a br. 4. Vam dostavismo po drugi put.

Šumsko-gospodarstveni ured slunjske imovne občine. Manjkajuće brojeve „Lug. viestnika“ za nove članove lugare u Vališselu, odposlasmu odmah na 17. travnja.

G. N. u Zagrebu. Najljepša hvala.

V. B. u Petrinji. Hvala — nu za ovaj broj stiglo već prekasno.

Gospoda, koja bilo krivnom pošte ili inače ne bi najdulje do 10 dana u mjesecu primila odnosni broj lista, neka to odmah prijave uredništvu da im setakav dok zaliha dotiče, može ponovno dostaviti. Putem poštanskog ureda su takove reklamacije proste od poštarine.

~~Sve~~ Sve promjene, odnoseće se na obitalište adresata treba što prije uredništvu lista prijaviti.

Sva uredništvu tičuća se pisma i pošiljke valja dostavljati izravno p. n. uredniku profesoru F. Ž. Kesterčaneku — Zagreb. — Mesnička ul. 18, I. Pisma odnoseća se na društvenu upravu, kao i novčane pošiljke pako samo „predsjedništvu hrvat. slav. šumarskoga društva“.

Besplatno na pokus Austro Hungaria

Aparat za leglo (Brutapparat) fazana i trčaka.

Za spremanje i leženje prigodom košnje nadjenih ostavljenih legla, ovo je izvanredno pomagalo. Sa jednim jedinim aparatom za 200 košjih jaja — moći je u sezoni 1000—2000 jaja izvaliti. Svjedoče stoje u velikom broju na uvid.

G. Mücke. Reisenberg bei Wien (Nr. 201.)

Šumarski list.

Br. 5.

U ZAGREBU, 1. svibnja 1908.

God. XXXII.

Pretplata za nečlanove K 12. na godinu. — Članovi šumar. društva dobivaju list bezplatno. — Članarina iznaša za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10. i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K. 2. i K 1. pristupnine i za „Šum. list“ K. 4 u ime pretplate. — „Lugarski viestnik“ dobivaju članovi lugari badava. Pojedini broj Šum. lista stoji 1 K. Članarinu i pretplatu na list prima predsjedništvo društva.

Uvrstbina za oglase: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{4}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{8}$ stranice 4 K. — Kod višekratnog uvrštenja primjereni popust

Ovršno utjerivanje šumskih odšteta.

Piše Ivan Grčević, kr. vlad. rač. revident.

Ogromni su zaostatci na dužnoj šumskoj odšteti. Od godine do godine silno raste dug. Umnožavaju se navadni i tvrdokorni štetočinci. Šumski su im prekršaji i kradje postali zatom, jer živu samo od toga. Okorjeli takovi štetočinci ne osjećaju zakonskih posljedica svojih zlih djela. Nisu dovoljno kažnjeni niti pritegnuti na naknadu dužne šumske odštete. Sbog toga i ne traže drugih izvora svagdašnje privrede.

Sve više osoblja treba za očevidnost tih dugova, da vodi osnovani veliki broj knjiga, očevidnike, propisnike i zabilježnice.

Mnogo je dužnika, od kojih se već ne će nikada i ništa dobiti u ime naknade.

Troškovi su oko očevidnosti sve veći, dok uspjesi glede naknada nisu vrijedni ni spomena.

Obće ovo zarazno zlo upliva, utječe veoma štetno na šumsko gospodarstvo. Štetočince bodri na dalje na šumske štete. Vlastnici šuma ne samo što ne mogu umnožavati razboritim gospodarenjem svoje šumske užitke, nego ih u obće ne će moći ni sačuvati za potomstvo.

Suvišno je s toga dalje razlaganje, da zaostatci šumskih odšteta zahtievaju osobite mjere. Obćinska poglavarstva pokraj

obsežnih poslova prenešenoga djelokruga ne mogu udovoljiti pozivu u tom pogledu.

Nije opravdano mišljenje, da oblasti same moraju posvetiti svu brigu šumskom dobru. One su za to, da na intervenciju oštećenika realiziraju njegova prava.

Glavna odgovornost pada na šumsko-upravno osoblje. Ono je pozvano, da upotriebe sva zakonita sredstva, da se dalje ne gomilaju zaostanci šumskih odšteta. Osobita je dužnost šumskih ureda, da uz vlastito jamstvo i odgovornost utječu na pravodobno pobiranje šumskih odšteta.

Ovo će se zarazno zlo umanjiti, ako krivac nakon počinjene štete u što kraće vrijeme osjeti kaznu i obvezu, da podmiri počinjenu štetu. Da se taj postupak uspješno provede, potrebno je sistemizirati mjesta ovrhovoditelja. U početku neka se osnuje privremeno namještenje.

Mjesta valja popuniti natječajnim putem, iz staleža pouzdana i dorasla za to zvanje lugarskog osoblja. Čestit lugar je onaj službenik, koji zna za svoje čine i koji nosi za njih potpun odgovornost. Čestit službenik ne prima časti, za koje se ne čuti sposoban, jer mu ne podaje sposobnosti i sama čast. Sa čašću ide uzporedo odgovornost. Neka se stoga odabere za ovrhovoditelja osoba dobrog glasa, koja će revno i s potrebitim marom obavljati povjereno mu poslovanje.

Sielo je ovrhovoditelja najbolje tamo, gdje je središte manipulacije. U krajiškim je imovnim obćinama najsgodniji za to šumsko-gospodarstveni ured. Tamo su ovrhovoditelji pod neposrednim nadzorom upravitelja imovne obćine i protustavnika. Osjećaj je dužnosti mnogo veći, kad je službenik u blizini svojih starijih. Time, što plaću izravno podiže iz imovne blagajne, jačat će se moralna obveza, da brižnije čuva dobro svojega službodavca.

Sva ova svojstva nisu tako budna u ovrhovoditeljâ, namještenih kod kr. kotarskih oblasti, gdje služe drugim predstavljanim, a često rade i druge poslove.

Gdje postoje potonji slučajevi, treba nastojati, da se ukine pridieljenje ovrhovoditelja kod kr. kotarske oblasti, te prenese na gospodarstveni ured.

Ovrhovoditelji ti bi imali uz neposredni nadzor protustavnika, bilo šumarskog pristava ili izkusnijeg šumarskog vježbenika, vršiti ovo:

1. Sve neriešene šumske prijavnice povaditi iz očevidnika na posebne iskaze i požurivati rješenje kod nadležnih političkih oblasti;

2. propisivati na platež dosudjene šumske odštete;

3. odpisivati podmirene dugove bilo u gotovom ili odradnjom u naravi;

4. intervenirati prigodom provadjanja političke ovrhe za dužnu šumsku odštetu;

5. prigodom ovrhe ustanoviti neutjerive tražbine, zatim nakon privole zastupstva imovne občine i odobrenja kr. zemaljske vlade, odpisivati takove tražbine. Neutjerivima se smatraju propisani dugovi onih štetočinca:

- a) koji su pomrli, a nisu ostavili nikakova imetka, te nemaju izravnih potomaka, koji bi se mogli pritegnuti na platež, a ako su siromašni, na odradjivanje u naravi;

- b) koji su se izselili, a nisu ostavili imetka, niti im se potraživanjem moglo ustanoviti sadanje boravište;

- c) koji su puki siromasi, te poradi dokazana golema siromaštva ne mogu gotovim podmiriti dužne šumske odštete, a pored posvemašnje staračke nemoći ne mogu steći potomaka, niti mogu duga odraditi u naravi.

Prema tomu sastavljene iskaze, ima ovrhovoditelj izpitati na licu mjesta prigodom provadjanja ovrhe, te obložiti negativnim pljenitbenim zapisnicima, koje ima vidimovati občinsko poglavarstvo, zatim župni ured ili parohijalno zvanje ili rabinat.

Nadležni je ured dužan podučiti ovrhovoditelja u njegovom zvanju, kako treba prigodom provadjanja ovrhe točno održati zakonom propisane rokove osobito za pljenitbu.

Gdje je priepor, treba stvar zategnuti, da dužnik steče pouzdanja u pravičnost vlasti. Kad se predmet izvede na čistac, onda treba energično provesti. Ovršnim putem zaplienjene pokretnine ne treba odmah dražbovati. Prema okolnostima treba pričekati dražbom. Kad dužnici vide, da se zakonito postupa, pa koliko ne mogu na jednom podmiriti duga, rado će odplatiti obročni dio. Hvale je vrijedno, kad se oštećenik zadovolji s razmjernom odplatom prema imućvenim prilikama dužnika, a da se potonji ne liši po što po to, svojih zaplienjenih pokretnina. Ako ne prije, a ono najkasnije prigodom transferacije zaplienjenih pokretnina, odplaćuju dužnici, što mogu.

Djelovanje ovrhovoditeljevo nadzire šumsko-gospodarstveni ured neposredno i putem kotarskih šumarija. Kotarski šumar prilično poznaje imućstvene prilike mnogih dužnika. Koliko mu nije poznato iz vlastitog opažanja, lako sazna razpitivanjem među područnim lugarskim osobljem.

Djelovanjem ovrhovoditelja pada neuredna naknada dužne, šumske odštete u osjetljiv položaj. Među dužnicima nastaje strka i zabrinutost. Molbe i pritužbe niču od svih strana. Sve su oblasti uznemirene.

Početak je vrlo težak, dok se ne svede sve pogriješke koje su nastale zbog nemarna rada neupućenih i slabo nadziranih organa. Posao je to ogroman, na kojem treba marljivo raditi više godina, dok se svede u poželjno normalno stanje. U početku treba savjestno i dobro upućeno osoblje, koje pozna potanko tolikoput preinačenu manipulaciju šumskih odšteta.

Tako je osoblje kadro hladno primati uzrujane dužnike, priobćiti im brojeve pravomoćnih presuda i uvjeriti ih, da su dužni podmiriti propisani dug, o kojem se uvijek mogu uvjeriti kod razpravnih oblasti. U današnjim se prilikama plaća občinskim organima 10 do 15% u ime nagrade od utjerane dužne šumske odštete.

O uspjehu se ipak ne može ni govoriti, jer su občinski organi preobterećeni drugim poslom, pa svakog savjest veže više na ovu dužnost, za koju uživa stalnu plaću.

Privremeno će namještenje ovrhovoditelja zatvoriti vrata opasnom haračenju i pustošenju šuma. Dobit će biti dvostruka. Materijalnu će dobit pružiti naknade, čim će se ujedno umanjiti troškovi oko podržavanja očevidnosti.

Moralna će dobit zapasti narod, jer će se naučiti na štednju i razborito uživanje šume.

Postupak prigodom utjerivanja dužnih šumskih odšteta.

Obćenite ustanove.

Šumske su odštete privatno-pravne tražbine, te se ućeruju prisilno kao izravni porezi i drugi danci. (Vidi okružnicu ces. kr. glav. zapovj. od 26. siečnja 1872. broj 79., točka 7. l. z. up. g. 1872., komad IV; zak. čl. XLIV. g. 1883., dio III. sbornik g. 1893. broj 69. komad XII; proveddeni naputak ministarstva financija broj 37487. g. 1884. i naredbu kr. zemaljske vlade od 14. kolovoza 1894. broj 23.025.)

Koliko je pokretnina predmetom ovrhe, to utjeruju dužne šumske odštete (političke) upravne obćine i gradovi, te posebno namješteni ovrhovoditelji.

Politička se ovrha može jedino na zahtjev oštećenikov odrediti i obustaviti. Političke oblasti nisu vlastne takove ovrhe ureda radi ni odrediti ni obustaviti. — Izaslanje ovrhovoditelja može se odbiti jedino sa znanjem i dozvolom nadležne kr. kotarske oblasti, u obsegu koje se provadja ovršno utjerivanje pravomoćno dosudjenih šumskih odšteta. Prije izaslanja ovrhovoditelja valja izhoditi od kr. kotarske oblasti dekret. U dekretu ima biti naznačeno ime ovrhovoditelja, obćinska poglavarstva. u području kojih će se provadjati ovrha, te vrijeme, za koje valju dekret.

Samo se uz takovu autorizaciju može izaslati ovrhovoditelj u onu obćinu, koja je naznačena u dekretu. Svake je godine potrebno obnoviti dekret. Dok se traži dekret, istododno se umoli kr. kotarska oblast, da shodnim načinom obaviesti područna obćinska poglavarstva o trajanju ovrhe, te ih podjedno pozove, da odredjenom ovrhovoditelju budu na ruku, da dobije pravodobno pouzdane procjenitelje i asistenciju.

Stepeni su utjerivanja :

Opomena, pljenitba s transferacijom i dražba.

Opomena.

Dugovina dospjeva na platež, čim postane presuda pravomoćnom. Prije nego li se izašalje ovrhovoditelj, to se put m občinskog poglavarstva opomenu dužnici običajnim oglasom, da u roku od osam dana uplate svoje zaostatke. Onim se dužnicima, koji u to vrijeme, namire svoj dug u občinskom poglavarstvu, ne će računati nikakovi ovršni troškovi.

Pljenitba.

Protiv onih se dužnika, koji ne podmire svoje zaostatke u naznačeno vrijeme u oglasu, ima odmah nakon minolog roka provesti pljenitbeni postupak.

Strogo se ima obdržavati ova odredba zakona. — Pljenitba se ima bez obzira na osobu odmah provesti protiv svakoga, kad opomena nije koristila. — Iskustvo dokazuje, da se gomilaju zaostatci, što se kasno, mlitavo ili nikako ne vrše zakonite posljedice opomene, pljenitba ili dražbena prodaja.

Temelj je za pljenitbu izkaz o zaostatku šumske odštete, sastavljen od propisnika o dužnoj šumskoj odšteti ili občinska zabilježnica. Dužnici se ne smiju uznemirivati bez razloga. Ovrhovoditelj je s toga dužan ispoređivati izkaz zaostataka s naknadnim odplatama, kad se vraća na konak u sjedište občine. Ako li se pak ne vraća svaki dan u sjedište občine, tad sporazumno s občinskim poglavarima pribavi medjutim obavljene uplate.

Pljenitbu počinje ovrhovoditelj zajedno s procieniteljem redom polag kućnog broja u mjestu, a gdje ne idu brojevi jedan iza drugoga, tada polak reda kuća, te bez prekinuća nastavi i dovrši. Pri tom ovrhovoditelj strpljivo razlaže svakom dužniku njegov zaostatak. Na zahtjev dužnika ima mu naznačiti brojeve presude i godinu, od koje potječe dugovina, da se kod razpravne oblasti uvjeri o pravomoćnosti presude i dužnosti naknade. Podjedno se stranka upozori, da će joj se za-

plienjeni predmeti transferirati i dražbovati, ako u roku od 15 dana ne podmiri svog zaostatka u občinskom poglavarstvu. Občinsko poglavarstvo određuje procienitelja, i to mjestnog poglavara, občinskog viećnika ili seoskog starješinu. Nastane li odpor prigodom pljenitbe, tad se ovrhovoditelj obrat na občinsko poglavarstvo, da odredi asistenciju občinskog stražara. Ako se ni tako ne može svladati odpor, sastavi ovrhovoditelj sa svjedočanstvom prisutne asistencije zapisnik u kojem navede razlog i način odpora, te kakvoću čina.

Zapisnik odmah predloži šumsko-gospodarstvenom uredu. Ovaj zamoli kr. kotarsku oblast, da izašalje svog činovnika ili barem načelnika upravne občine, te mu pridiehi oružničku asistenciju. Asistencionalni troškovi padaju na teret krivca. Čim dodje ovrhovoditelj na mjesto ovrhe, zaplienjeni dužniku kao zalog od pokretnog imetka toliko, koliko je nužno za pokriće zaostatka i pristojbe za utjerivanje. S ovrhovoditeljem posreduje procienitelj u prisutnosti dužnika i njegova ovlaštenika. Gdje nema takovih, prizovu se dva svjedoka, koji podpišu pljenitbeni zapisnik.

Zaplienjenim se označe dužnikovi predmeti ovim redom:

- a) gotov novac;
- b) vrijednostni papiri;
- c) dohodci u gotovom novcu, kao: kućne najamnine, zakupnine, te druge ovršenikove tražbine.

Kad se zapliene tražbine, tad se obaviesti ovršenikov dužnik, da ne plati tražbinu ovršeniku nego u blagajnu onog občinskog poglavarstva, koje se naznači u obaviesnici.

Zaplienjeni se gotovi novci i vrijednostni papiri uruče na pohranu. Občinsko poglavarstvo bezodvlačno deponira vrijednostne papire u kr. poreznom uredu.

Ako se zaplienjena tražbina ne utjera za pol godine od dana pljenitbe, a ovršenik za to vrijeme ne podmiri svog duga ili ne pruži drugoga pokrića, tad se zaplienjena tražbina proda uz platež u gotovom novcu.

Vriednostni se papiri unovče po burzovnom tečaju. Pljenitba se vodi na licu mjesta. Ovrhovoditelj pristojno pozove dužnika, da naznači založne predmete, koji se mogu lako prodati. Nakon toga se predmeti iztraže, procijene i stave u zatvor. Ako dužnik ništa ne naznači ili naznači takove predmete, koji bi se teško unovčili, tad ovrhovoditelj zaplieni kao zalog toliko od dužnikova imetka, koliko je potrebno, da se pokrije dug.

Na temelju §. 4. zakona od 14. siječnja 1883. (sbornik 24.) mogu se uzeti pod ovrhu — plaće, pričekne pristojbe, osobni, dobni i službeni doplatci, te obće sva stalna službena beriva osoba, koje pripadaju stalnoj vojsci, ratnoj mornarici, domobranstvu ili oružničtvu, zatim rečena beriva urednika i službenika dvorskih, državnih, zemaljskih ili občinskih, kao što i sva stalna službena beriva dušobrižnika, zakonito priznatih crkava i vjerezakonskih družba i napokon prihodi svećeničkih nadarbina, koliko služe uzdržavanju dušobrižnika — samo do iznosa jedne trećine uz ograničenje, da ovršeniku preostane netaknut godišnji dohodak od 1600 K. nakon obavljene ovrhe od ukupne svote spomenutih beriva ili ukupnih prihoda

Ustanove se ovog §. protežu i na činovnike javnih zaklada, na učitelje konfesionalnih pučkih škola, kojima je priznato pravo javnosti, i na činovnike i podvorničko osoblje parovoznih željeznica, koje služe obćemu prometu.

§. 5. Mirovine, milostinje, osobni doplatci, nemoćničke pristojbe, providbe i drugi slični užitci takodjer se mogu uzeti pod ovrhu samo jednom trećinom uz ograničenje, da ovršeniku ostane netaknut godišnji prihod od 1000 K. nakon obavljene ovrhe od ukupne svote spomenutih beriva.

Ovrha dozvoljena na plaću valja za mirovinu i odpravninu

§. 11. Niti se promaknućem u višu plaću, niti premještenjem na drugo službeno mjesto ne lišava kreposti ovršno pravo, što no ga je stekao ovrhovoditelj na ovršenikovu plaću.

§. 12. Plaće se i mirovine osoba, koje u stalnoj javnoj ili privatnoj službi, te ne pripadaju pod ustanove §. 4. mogu uzeti pod ovrhu uz ograničenje, da ovršeniku ostane netaknut

godićnji iznos od 1000 K. Mirovine udova i djece rečenih osoba nisu podvrgnute ovrsi.

Stalno se namještenim smatra onaj, koji je bud po zakonu, običaju ili ugovoru namješten barem na godinu dana ili ako je trajanje namještenja neizvjestno, kojega se može službeni odnosaj razriešiti najmanje poslje šest nedjelja.

§. 13. Dnevnice se, nadnice, tjednice i mjesečne plaće koliko ne pripadaju pod ustanove §. 12. mogu zaplieniti samo toliko, koliko premašuju iznos od 2 K. na dan.

§. 14. Dnevnice se osoba, koje uživaju ovrsi nepodvrženu mirovinu ili slični užitak od godišnji 1000 K., mogu nasuprot plieniti bez ograničenja. Zaplieniti se imaju pokretnine, koje se dadu lako unovčiti. Zaostatak se osigura na način, koji ne vriedja dužnika, te mu je što manje štetan. — Imaju se poštediti takovi predmeti, od kojih bi više štetovao dužnik, nego li je sasvim potrebno za pokriće zaostatka. Ako se mogu lako prodati, neka se uzmu uvijek oni predmeti, koje naznači sam dužnik. Biraju se predmeti, koji su prikladniji za transferaciju kao: razna roba, zatim blago, a u nestašici toga tek žito, sieno i drugo. Zaplienjeni se predmeti ne smiju oštetiti, niti se smiju na nje urezati vidljivi znakovi. U pljenitbenom se zapisniku točno upišu založni predmeti sa znakovima, po kojima se razpознаvaju.

Pod ovrhu se ne mogu uzeti:

1. Dnevnice saborskih zastupnika.

2. Milostinje i slične podpore, koje izplaćuju oskudnim osobam javne blagajne, ubožke ili obskrbne zaklade, društva, zavodi ili pojedinci.

3. Osigurana svota za osiguranje života.

4. Naknada za požarne štete izplaćena za pogorjele zgrade ili pogorjeli nared nekretnina.

5. Predmeti, koje valja nabaviti sbog ugovora državnom ili zemaljskom eraru ili zemaljskoj zakladi, zatim predujmovi ili platežni obroci, koje izplaćuje državni ili zemaljski erar ili zemaljska zaklada, te sprave, koje su potrebne za izpunjenje ugovora.

Prije se izpunjenja ugovora može uzeti pod ovrhu samo onaj iznos koji zapane dužnika kao pomirba prigodom konačnog obračuna.

6. Povlastice poštara u poštanskoj službi, dohodci koji izviru iz te službe, njihova vozila, naprave i sprave.

Pošiljke se predane poštanskim uredima, pouzeća, novci doznačeni putem pošte ili brzojavnog ureda mogu uzeti pod ovrhu, kad budu uručeni naslovniciima.

7. Predmeti, koji služe za vršenje službe božje.

Moći nisu podvržene ovrhi, već samo njihov okov.

8. Redovi i drugi znakovi, odlikovanja.

9. Podpora pružena ovršeniku iz javnih sredstva zbog nevolje, koja je snašla bud celo pučanstvo, bud pojedine krugove njegove.

10. Pokretna zadružna imovina radi dugova pojedinih zadrugara.

11. Obiteljski papiri i obiteljske slike, a okviri se mogu uzeti pod ovrhu.

12. Predmeti nuždni ovršeniku za vršenje javne službe ili obavljanje javnih posala.

13. Haljine, rublje, posteljina i kuhinjske sprave, koje su veoma nužдне prema godišnjoj dobi ovršeniku, njegovoj obitelji i služinčadi.

13. Hrana i gorivo nužno za uzdržavanje osoba spomenutih (točka 13.) tečajem narednih 14 dana.

15. Molitvenici, učevne knjige i druga učila, koje treba ovršenik i njegova obitelj.

16. Predmeti i orudje nužno za vršenje zvanja, bez kojih ovršenik ne bi mogao privrediti svagdanje uzdržavanje za se i svoju obitelj.

17. Tvorivo, što ga obrtnik baš preradjuje do vrijednosti od 100 K.

18. Za uzdržavanje ovršenika i osoba, koje žive s njim u zajednici, nuždna jedna krava ili prema izboru ovršenika dvie koze ili tri ovce, ter za uzdržavanje ovih životinja nuždna jedn.mjesečna hrana i stelja.

19. Nared nekretnina. Ovaj se može uzeti pod ovrhu zajedno s nekretninama.

20. Prema obćem gradjanskom zakoniku ostaju nepokretnom imovinom trava, stabla, plodovi i sve stvari porabne, koje radja zemlja na svojem površju, dok nisu raztavljene od zemljišta i poda. Ribe u ribnjaku i divljač u šumi postaju onda tek pokretno dobro, kad su ribe ulovljene, a divljač uhvaćena ili ubijena.

Koliko je potrebno, da se produži uredno upravljanje gospodarstva, drže se kao stvari nepokretne: žito, drva, krma i svi ostali, premda su sabrani proizvodi, zatim sva živina, težački alati (orudje) i sve sprave, koje spadaju na zemljište.

Samo se onda mogu zapliieniti predmeti, glede kojih je dvojbeno, da li sačinjavaju vlastništvo dužnika ili onih, koji su u smislu zakona obvezani mjesto dužnika plaćati zaostanke, ako ne pružaju podpuno pokriće na zaostatak ovršenikove druge stvari, glede kojih ne postoji slična primjetba.

U pljenitbenom se zapisniku naznače odijeljeno od ostalih pod posebnim stavnim brojevima takovi premeti, za koje je potvrđeno ili predmievamo, da su tudje vlastništvo. U zapisniku se naznači ime i obitavalište onog, koji zahtieva pravo vlastništva na takove predmete. Ovrhovoditelj mu priobći pljenitbu s pozivom, da nakon 15 dana, računajući od dana, čim primi obaviestnicu, povede svoju zahtievnu (izlučnu) tužbu pred nadležnim sudom (§. 447. gradj. parbenog postupnika). Da je tužbu poveo, dužan je ovrhovoditelju vjerodostojno dokazati tim, da mu predoči nadpis tužbe, jer će se, ako to propusti, prodati putem dražbe zapliienjeni predmeti bez obzira na kasnije prijavljeni zahtjev. Osim toga pozove ovrhovoditelj izrokom zahtjevatelje, da mu vjerodostojno dokažu nakon 15 dana iza objavljena izroka, da su povelili svoju zahtievnu tužbu glede vlastništva pred nadležnim sudom. Izrok ima sadržavati:

a) ime ovršenikovo;

b) vrieme pljenitbe;

c) obćenitu oznaku i procjenbenu vrijednost zapliienjenih predmeta;

d) upozorenje, da će se putem dražbe prodati zaplienjeni predmeti bez obzira na možebitni zahtjev glede vlastništva, ako se propusti u zabašnom roku dokazati nadpisom tužbe, da je tužba provedena. Na izroku se napiše dan izvršenja, te se izvjesi na občinskoj sgradi.

Ako je predtečno vodjena sudbena ovrha na zaplienjene predmete, to ne priči obdržavanje dražbe. Nego ako se ranija sudbena pljenitba vjerodostojno dokaže, ili ako se na zaplienjene pokretnine na temelju zakonitog založnog prava (§. 1101. obč. gradj. zakonika) kod nadležnog suda pravo prvenstva prijavi, i to se do dana dražbe vjerodostojno dokaže, dužan je ovrhovoditelj obavijestiti dotične sudbene ovršioce o dražbenom roku odredjenom upravnim putem, te odpremiti kupovnim i od sudbeno zaplienjenih i prodanih predmeta onomu sudu koji je zaplenio prodane predmete, s tom molbom, da odluči o pitanju prvenstva založnoga prava nakon razprave, koju će držati, te na nju prizvati zastupnika imovne občine.

Ako je zahtievna tužba stavljena u tečaj glede ranije sudbeno zaplienjenih predmeta, ima se dokazati za 15 dana zametnuće te tužbe, računajući od dana primljene obaviestnice i izvršenja izroka. Na razpravu se odredjenu povodom tužbe ima pozvati zastupnik imovne občine. Ako se već ne bi mogao obaviti taj poziv, ima se povesti protiv imovne občine posebna zahtievna tužba i dokazati na gornji način.

Ustanove obćeg gradj. zakonika i savezni paragrafi u pogledu zakonitoga prava zalog a:

»§. 1101. Da se osigura najamnina ili zakupnina, ima onaj, koji daje u najam stan, pravo zalog a na unešeno pokućstvo i na pokretne stvari, koje su vlastnost najmitelja ili podnajmitelja, ili koje im je treći tko povjerio (§. 367.), i koje se još nalaze u stanu, kad je učinjena tužba. Podnajmitelj odgovara polag najamnine, koju plaća; ali se ne može time braniti, da je g'avnomu najmitelju unapried platio svoju najminu. Onaj pak, koji daje zemljište pod zakup, ima pravo zalog a na živinu, koja se nalazi na zakupštini, i na orudje go-p odarstveno i na plodove, koji se nalaze na njoj.

§. 447. Ako koji treći scienu, da je ovrhom povriedjen u svojim pravima posjeda, vlasništva ili u drugom, ima u sudca, kako protiv voditelja ovrhe, tako i protiv ovršenika iskati, da se ovrha ili dokine ili stegne. Ako je ovrha bila povedena na razpit kojega drugoga suda, može se ta tužba podnieti ili sudcu, koji je ovrhu preduzeo, ili pak onomu, koji ju je dozvolio. Samo ako ovrha bude dozvoljena ili preduzeta po kojem sudu inokosnom, a tužba za dokinuće ili stegu ovrhe bude po naravi svojoj spadala pred sud zborni, ima se tada podnieti onomu sbornomu sudu, u kojega je kotaru jedan ili drugi tih sudova inokosnih. A pri istom sudu, gdje se tužba povede, može tužitelj zahtievati, i to, da se za vrijeme, dok traje razprava, ako ima dovoljnih dokaza za svoje pravo, bezuvjetno, a izvan toga slučaja, barem uz danu sigurnost za svaku štetu, ustavi dalja ovrha na stvar parvenu toliko, koliko bi mu se inače naniela šteta nenaknadiva.

Ako se povede zahtievna (izlučna) tužba glede pokretnina, koje su zaplijenjene za dužnu šumsku odštetu, dužan je ovrhovoditelj od slučaja do slučaja odmah o tom podnieti izvješće gospodarstvenom uredu. Taj će na temelju tih izvješća odmah zamoliti nadležne sudove, da žurno i preko reda riješe zahtievne tužbe, koje su tamo u razpravi.

Zaplijenjeni se predmeti popišu s procienom procienitelja i ostave vlasniku, da ih čuva.

Ako ne pruža vlasnik valjane sigurnosti, te prieti pogibelj, da će pronevjeriti, tada se uruče na pohranu obćinskom poglavarstvu.

Obćine su dužne skrbiti za prikladne prostorije, u koje će se smjestiti založni predmeti.

Vlasnik se upozori, da na temelju §. 63. zakonskog članka 44. od godine 1883. pronevjerjenje zapljenjenih predmeta, prije nego li se riješe sekvestracije, ima iste kaznene posljedice, koje su ustanovljene za slučaj, kad se pronevjere predmeti, koji su zaplijenjeni redovitim sudbenim postupkom. Za svakog se dužnika sastavi posebni pljenitbeni zapisnik.

Tiskanice se potrebne nabave kod kr. poreznog ureda uz cieniu od 4 fl. po arku.

Zapisnik sadržaje potanko razloženje zaostataka i pripadaka, te naziv zaplienjenih predmeta, procjenbenu vrijednost i način pohrane (uredovno čuvanje ili ostava vlasnika). Procjenitelj, ovrhovoditelj i dužnik imaju zapisnik potpisati. Ako dužnik uzkrati potpis, tad se to zabilježi u zapisniku. Ako se uplati ukupni zaostak i nastali trošak za 15 dana naređenih iza pljenitbe, tad napiše občinski blagajnik prigodom uplate na pljenitbeni zapisnik, da je razriješena sekvestracija.

Pljenitbeni zapisnik i zaplienjenu imovinu, ako je oblastno pohranjena, povrati ovršeniku.

Transferacija.

Nakon izmaka 15 dnevnog roka obavlja ovrhovoditelj transferaciju zaplijenjenih predmeta onih ovršenika, koji ne podmire svoga duga. Za transferaciju su potrebna dva občinska stražara kao asistencija, te prema potrebi jedan, dva ili više radnika (pogonića) i jedna kola za prevoz zaplijenjenih predmeta.

Ako ovršenik pronevjeri zaplijenjeni predmet, tad ovrhovoditelj sastavi prijavu, koju uz prepis pljenitbenog zapisnika podnese putem gospodarstvenog ureda kr. kotarskom sudu. Istodobno zaplieni koji drugi predmet, te ga odmah transferira i preda u pohranu občinskom poglavarstvu.

Transferirani se predmeti predavaju svaki dan uz potvrdu občinskom poglavarstvu.

Predmeti se imaju zabilježiti, da se ne zamiene.

Transferacija se i zabilježba predmeta pomno obavlja, da se stranki pri tom ne nanese kakova šteta.

Dražbeni postupak.

Čim započne ovrhovoditelj transferaciju, odmah to, priobći gospodarstvenom uredu, da zamoli občinsko poglavarstvo, neka oglasi dražbu zaplijenjenih predmeta.

S obzirom se na štednju vremena i troškova, te prema prilikama, kad se očekuje najbolji utržak, ustanovi dražba za

zaplijenjene predmete od više dužnika. Razdoblje od dana pljenitbe po izmaku 15 dnevnog roka neka ne premašuje 30 dana.

Ustanovljeni se dan dražbe razglašuje takovim načinom, da se rok od osam dana prije prve dražbe oglasi okružnicom.

Oglas odredjuje občinsko poglavarstvo.

Dražba se ne može odrediti na nedjelju ili koji drugi obći blagdan polag gregorijanskog kalendara.

Jedan se izvorni primjerak dražbenog oglasa priloži dražbenom zapisniku. (Vidi obrazac za uredovni dražbeni oglas).

Dražbeni oglasi imaju sadržavati:

- a) nazivanje zaplijenjenih predmeta;
- b) mjesto gdje će se obdržavati dražba;
- c) dan i sat, kojega će biti dražba;

d) uvjet, da će se pojedini zaplijenjeni predmeti, koliko im pojedince vrijednost ne premašuje 100 K prodavati bez-uvjetno i izpod procjenbene vrijednosti, a predmeti u vrijednosti većoj od 100 K samo onda, ako se najmanje tri četvrtine procjenbene vrijednosti nudjaju;

e) rok za drugu dražbu, koja može nuždnom postati. Taj rok se ne može protezati od dana prve dražbe dulje nego 15 dana.

f) uvjet, da će se odmah platiti kupovna.

Zaplijenjeni su predmeti u vrijednosti od 100 K, ovi koji se procijene pojedince po komadu na 100 K, n. pr. vino u bačvama bez obzira na prostorni sadržaj, ako mu procjenbena vrijednost dosiže ili premašuje 100 K.

Zivotinje se procjenjuju pojedince, a zrnate plodine po metričkim centima.

Na dan i sat, što se ustanovi započne dražbu občinski blagajnik uz sudjelovanje jednog člana poglavarstva i občinskog bilježnika.

Ovrhovoditelj je dužan u pljenitbenom zapisniku popisane zaplijenjene predmete sakupiti na licu mjesta, da se može započeti dražba u sat opredjeljen u oglasu.

O dražbi se vodi zapisnik, koji sadržava ime dužnika, kojega je zaplijenjen predmet, naznačenje dražbovanih predmeta, procijenjena vrijednost, najveća ponuda, ime kupca, dražbeni troškovi i pristojba.

Dražbeni zapisnik potpišu svi, koji sudjeluju kod dražbe, a nakon toga se pohrani kod občinskog poglavarstva, da se na zahtjev može strankama pokazati. (Vidi obrazac za dražbeni zapisnik.)

Novce unište na dražbi preuzima občinski blagajnik, te odmah namiri ovršno utjerane zaostatke i pristojbe ovršnog utjerivanja, dok eventualni višak uruči uz namiru ovršeniku. Podmireni se zaostatci istodobno potvrde ovršeniku u poreznoj knjizi uz podpis dvaju občinskih činovnika.

Ovrhovoditelj pazi na to, da se na dražbi uništi novac uruči občinskom blagajniku. Ako se novac uruči drugomu, tad su za to odgovorni prisutni organi; te su dužni solidarno naknaditi štetu.

Pristojbe za utjerivanje šumske odštete.

Pristojbe za utjerivanje sastoje od ukupnih troškova ovrhe kamo pripadaju i troškovi za odpremanjenih predmeta.

Pristojbe za utjerivanje pripadaju blagajni, kojoj i utjerane dugovine, te su trovrstne, i to: pristojbe za opomenu, zatim jednostavna pristojba za utjerivanje i povišena pristojba za utjerivanje. Pristojba za opomenu iznosi 10 filira na zaostatke, koji ne premašuju 100 K., a 20 filira na zaostatke, koji premašuju 100 K. Ubire se prigodom prvog plateža nakon izvršene opomene.

Jednostavna je pristojba za utjerivanje 2 filira, a povišena 3 filira od svake krune zaostatka.

Svote izpod 2 K. ne uzimaju se u obzir pri izračunavanju pristojbe za utjerivanje;

Jednostavnu pristojbu od 2 filira plaća onaj zaostatnik, protiv kojega je uporavljena pljenitba po zakonu, i koji svoju dužnost plati, prije nego li se izvrši naredjena pljenitba u općini.

Jednostavnu i povišenu pristojbu od 10 filira plaća onaj zaostatnik, kojega su zaplijenjene pokretnine faktično dražbi pod-

vrgnute, ili koji svoju dužnost plati na onaj dan, kad je određena dražba, doduše prije obdržavanja dražbe, ali u takovo doba, kad je već došao izaslan organ za obdržavanje dražbe na lice mjesta.

Biljegovke se ne računaju ni za pljenitbu, ni za procjenu, ni za dražbu.

Dodatak.

Svaki organ odgovara za svaki čin ili propust, koji se tiče njegova uredskog kruga.

Ovrhovoditelju je zabranjeno, pod prijetnjom gubitka službe preuzimati prigodom ovrhe i dražbe bilo novac ili izprave, koje zastupaju novčanu vrijednost.

Novac uplaćen kod občinskog poglavarstva prima občinski blagajnik, a na ovrhi zastupnik upravne oblasti.

Ako stranka namiri propisno zaostatke občinskim organima koji su ovlašteni primati uplate, ne može se zahtijevati platež po drugiput, makar uplaćene svote rečeni organi pronevjerili. Tko sagrieši protiv toga, učinio je kažnjivo djelo pronevjerjenja.

Štete, koje nanese občinski organ strankama, terete upravnu općinu.

Ovrhovoditelj je dužan namiriti podvozni trošak te procjeniteljima i članovima asistencije kod pljenitbe i dražbe one pristojbe, koje su normirane po upravnoj oblasti.

Šastavljene namire, koje vidimuje občinsko poglavarstvo, priloži svom putnom računu.

Za namirenje rečenih troškova podigne ovrhovoditelj prigodom izaslanja potrebni predujam.

O svom je službovanju i polučenom uspjehu dužan, ovrhovoditelj svake nedjelje predložiti izvješće nadležnom uredu.

Naredbom su kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 28. svibnja 1899. broj 26.482 određeni putni troškovi za ovrhovoditelje otočke imovne općine, i to dnevnicu od 2 K. i kilometrina sa 28 filira po kilometru.

Kod te su imovne općine privremeno namještena pod konac g. 1898. dva ovrhovoditelja iz staleža lugarskog osoblja.

Pregledni izkaz

odplate dužne šumsko-ovršne odštete i troškova za provajanje političke ovrshe u području otočke imovine občine počam od god. 1898., od kada su namištena dva ovrhovoditelja u stedištu gospodarstvenog ureda.

Odpłata dužne šumske odštete														
bez intervencije imovnih ovrhovoditelja						na intervenciju imovnih ovrhovoditelja								
godine	iznos		zaostataka		ovršnih troškova		ukupno		Beriva ovrhovoditelja, putni i drugi ovršni troškovi		Nakon odbitka ujevanog pokazuju se čisti ovršni trošak		Postotni iznosovanih troškova od prisilno utjerane šumske odštete	Opazka
	K	f.	K	f.	K	f.	K	f.	K	f.	K	f.		
1898.	2.162	98	1.805	46	—	—	1.805	46	145	48	145	48	8.05	Jedan je dio utjeranog novca 1901. oduštan od obćine gospodar. uredu tek 1902, stoga je veći %.
1899.	1.772	10	16.524	48	325	32	16.849	80	1.054	34	729	02	4.32	
1900.	1.340	78	13.622	10	572	88	14.194	98	1.380	94	758	06	5.35	
1901.	3.512	85	10.400	48	191	15	10.591	63	1.483	47	1.292	32	12.20	
1902.	1.100	22	19.863	11	757	22	21.620	33	1.969	92	1.212	70	5.80	
1903.	8.189	25	30.627	13	1.084	63	31.711	76	3.243	02	2.158	39	6.80	
1904.	2.313	52	5.462	89	197	10	5.659	99	1.183	48	986	33	17.43	
1905.	6.813	71	34.852	62	1.595	43	36.448	05	2.726	71	1.131	28	3.10	
1906.	16.586	35	30.866	16	1.382	43	32.248	59	2.700	13	1.317	70	4.09	
1907.	34.829	56	37.920	60	1.898	04	39.818	64	3.278	24	1.380	20	3.47	
ukupno	80.621	32	201.945	03	8.004	20	209.946	23	19.116	68	11.111	48	5.29	Ovrhu je obustavila kr. kr. zem. vlada zbog neprovedena, pa je za to veći %.

Od utjerane se šumske odštete bez intervencije imovnog ovrhovoditelja plaća 10% iznos u ime nagrade obćinskom organu. Predupljiene se svjedočke pristube jugara utjeruju kao i šumske odštete, te su zajedno iskazane.

Ovrhu je obustavila kr. zem. vlada zbog nerodice, a piferibaje bila provedena, pa je za to veći %.

Svake se godine izašalju s početkom srpnja na utjerivanje šumske odštete. Pljenitbu provedu u više općina. Nakon žetve u jesensko doba obave transferaciju i dražbu. Ovršenici se pogoduje tolike, što im se dulji rok, da se priprave na podmirbu dužnosti.

Priležeći pregledni izkaz pokazuje povoljne uspjehe. Poprično je od utjerane dužne šumske odštete potrošen samo 5% iznos u ime beriva ovrhovoditelja, te putnih i drugih troškova prigodom provadjanja ovrhe.

Osobito je utješljivo, što se vidi posljednih godina, da dužnici na vlastitu ponuku odplaćuju znatne dugove i u području onih občinskih poglavarstva, gdje ovrhovoditelji prisilno ne utjeruju.

Godine je 1898. unišlo na račun odplate dužne šumske odštete samo 3.968·44 K., a lanjske godine 72.750·16 K.

Najbolji je to dokaz kako blagotvorno djeluje u šumskom gospodarstvu ustrojstvo inštitucije ovrhovoditelja.

Nitko ne će u kvar bez ljute potrebe, kad znade, da mora za kratko vrieme podmiriti odštetu!

Uredovni dražbeni oglas

o javnoj dražbi, radi naknade zaostataka dužne šumske odštete, zaplijenjenih predmeta, koja će se obaviti u smislu §§. 67. do 74. z. čl. XLIV. od g. 1883. kao i u smislu poglavlja IV. naputka ministarstva financija broj 37487. ex 1884.

Mjesto, gdje se ima obdržavati dražba				Zaplijenjene će se pokretne dražbeno prodati
I. dražba u obćini	dan i sat	II. dražba u obćini	dan i sat	u niže imenovanim obćinama

Naziv zaplijenjenih predmeta po vrsti.

Broj stavke i t. d.	Opis predmeta	Ukupna procjenbena vrijednost	
		K	fl.
1.			
2.			
3.			

Uvjeti dražbe.

1. Na prvoj će se dražbi odmah, bezuvjetno i izpod procjenbene vrijednosti, prodati svi oni pojedince zaplijenjeni predmeti, kojih vrijednost ne premašuje 100 K., dok oni predmeti, kojih vrijednost pojedince premašuje 100 K., samo onda, ako se ponude barem tri četvrtine od procjenbene vrijednosti.

2. Na drugoj će se dražbi bez razlike i izpod tri četvrtine procjenbene vrijednosti prepustiti zaplijenjeni predmeti onomu, koji najviše ponudi.

3. Kupovina se ima odmah u gotovu platiti.

U 190

Dražbeni zapisnik

sastavljen dne g. 190 . . prigodom dražbene prodaje pokretnina, koje su zaplijenjene i procijenjene u području upravne občine pod kućnim brojem kod zaostatnika za dužnu šumsku odštetu dne 190 . .

Redni broj	Naziv dražbenih predmeta	Ime kupca	Procjenbena vrijednost		Najviša ponudjena cijena	
			K	fil.	K	fil.
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
i t. d.						
Ukupno						

to jest

Od ove je svote upotrebljeno: a) za pokriće šumske odštete K . . fil.

b) za ovršni trošak K . . fil.

Ukupno K . . fil.

Preostali je višak od K . . . f. slovima izplaćen ovršeniku na amo priloženu namiru.

Dano kao gore.

Obćinski zastupnici:

Ovrhovoditelj:

Podavanje patrolaca kr. drž. lugar. osoblju u području buduće ličke im. občine.

Za vrijeme vojne krajine morali su graničari u slučaju nužde davati asistenciju lugar. osoblju. Tada šume još nisu bile segregirane, a kako je skoro danomice bila pogibelj bud za šumu, bud za lugarevu osobu, to je i podavanje patrole bilo danomično.

Nastala su druga vremena, razbojnika i surovog duha je iz naroda nestalo. Šume se počele i po samom narodu čuvati a ipak je ta danomična patrola ostala.

Kad bi još naši kršni graničari bili onako na okupu kao za vojne krajine neka bi i bilo, ali ovako razidjoše se oni po svijetu trbuhom za kruhom a ostadoše starci, žene i djeca na ognjištu. Proti komu onda patrola i tko da ju vrši. Lugari su krepki i snažni ljudi, pa ako bi se koji starac ili dječarac i suprotstavio, lahko će lugar s njime obračunati, a u slučaju skrajnje nužde dozvoljava mu zakon i uporabu oružja. No de toga jedva da će doći, jer kako rekosmo ličko pučanstvo je postalo razboritije, pak svaki misli što radi i što ga čeka ako bi se tako daleko zaboravio. Dapače kada bi se lugar na tako surova čovjeka i namjerio držimo, da bi mu i neoboružana patrola slabo pomogla, ako se sam obranio nebi.

Pa kada znademo, da svaki lugar dobije dnevno po jednoga ili po dva patrolca bez obzira, da li su mu nuždni ili nisu, i kada nepamtimo slučaj, da bi u zadnje vrijeme, koji lugara napadnut bio u izvršivanju svojih službeni dužnosti, onda nam se i nehotice nameće pitanje čemu trošenje tolikih radnih sila banbadava, kad ih dandanas kod kuće ni za redovite kućne poslove dovoljno neimamo. Ovo pitanje je tim opravdanije kad znademo, da ima za čuvanje dosta lugar. osoblja, i da je država kao šumovlastnik već po šumskom zakonu i sama vezana namjestiti dovoljan broj šumskih čuvara kao i svaki drugi šumovlastnik.

Ne ćemo se upuštati u razčinjanje glasina prema kojima lug. osoblje niči nevodi dobivenih patrolaca sa sobom, nego da

ih uz stanovitu odštetu pušta svojim kućam ili ih ostave, da rade lugaru privatne poslove. Sve kad bi to i bilo, ne bi bilo ni čudo, jer bolje da patrolac bar nešto bud kome što radi, nego da cijeli dan bez posla za lugarom šeta.

Radje ćemo se pozabaviti pitanjem, da li je to podavanje patrole zakonom propisano i da li se prema propisima vrši.

Već smo naprvo spomenuli kako je podavanje patrole nastalo. Kasnije, kada je dozrielo pitanje o segregacije šuma između države i imovnih občina, bilo potaknuto i pitanje, da li se imade i dalje davati patrola lugarom. Godine 1873. je po vrhovnoj zemalj. upravi bilo to pitanje tako riješeno, da se je svaka občina po obć redu za krajinu dužna brinuti za javnu sigurnost u svom području. Dokle god se šume ne razdiele na državu i imov. obćinu dužnost je obćine, da lugarom tih još sa služnostima opterećenih, dakle još zajedničkih šuma, u slučaju nužde asistenciju dadu Kr. šumarijam palo je u dužnost, da o potrebnom broju patrolaca polit. oblasti predlaže izkaz, koja će imati skrbiti za to, da lugari patrolce dobiju. Podjedno je izrično odredjeno, da se patrolci u nikiju drugu svrhu ne smiju upotrebljavati nego jedino za osobnu sigurnost lugarevu.

Te odredbe su jasne, pak se može punim pravom prigovarati izopaćenoj praksi koja je tijekom vremena glede podavanja patrole nastala. Lih iz komoditeta lugara a i polit. oblasti uvuklo se unatoč tima jasnima odredbama opet danomično podavanje patrole. Ono je doduše prestalo u onih dielovi krajine, gdje su šume segregirane, a ostalo samo ondje gdje šume segregirane nisu t. j. u području buduće ličke imovne obćine.

Zuademo, da žiteljstvo u području ostalih imov. obćina, a naročito naših susjednih otočke i ogulinske nije glede karaktera ništa različito od žiteljstva u području buduće ličke imovne obćine. Pa ipak tamo danomična asistencija lugarom nepostoji, a niti se nećuje da je nuždna. Naše sigurnostne prilike nisu drugaćije od tamošnjih, pa ćemu onda kod nas ta anomalija,

Istina je, da je občina dužna se i danas brinuti za sigurnost svoga područja, ali istina je i to, da je i takova velika

zajednica kao što je imovna občina, dužna se postarati, da u slučaju nužde pomoću svih zajedničara svoj imetak obrani, no-
«li je i logična posljedica, da je i ta pomoć i obrana samo
onda potrebna kad je n u ž d n a.

Poznato nam je, da i za imovne občine postoji takav
propis, koji je na vlas sličan naprvo spomenutomu, koji je bio
izdan za vrijeme vojne krajine, pa ipak se tamo daje patrola
samo u slučaju nužde, a ne dnevno.

S toga je naše mnjenje, da bi ovu izopačenu naviku tre-
balo svesti u granice zakonom propisane ter odrediti i za po-
dručje bivše ličke pukovnije:

»Opazi li lugar da sbog velike navale štetočinaca nemože
bez vlastite pogibelji života propisno uredovati, šumske proiz-
vode zaplieni, štetočince popisati ili prepoznati, dužnost mu
je kod svoje nadležne šumarije zatražiti asistenciju. Kr. šuma-
rija će ili lugaru dodieliti u pomoć još kojega lugara, ako ga
razpoloživog imade, ili će zatražiti od nadležne polit. obl. asi-
stenciju. Polit. oblast je dužna odmah odrediti, koje će selo
asistenciju davati i u kojem broju patrolaca, te ili odmah usta-
noviti vrijeme do kada da se asistencija daje ili zatražiti od kr.
šumarije, da javi, kada da se asistencija obustavi.

Podjedno ima koli kr. šumarija toli i kr. kot. oblast duž-
nost ureda radi se o potrebi asistencije osvjedočiti, ter proti
prijavitelju lugaru karnostno postupati, ako bi neosnovano asi-
stenciju tražio. Isto tako ima se karnostno postupati proti
seoskom starešini ako patrolce naredio nebi, kao i proti pa-
trolcem, ako sve vrijeme na odredjeno mjesto prispjeli nebi.

Svaka zlorabica patrolaca u druge svrhe, nego u svrhe
čuvanja šume i u svrhu osobne zaštite lug. osoblja strogo će se
kazniti.«

Ovakovim propisom bilo bi udovoljeno davnoj želji ličkoga
pučanstva, svrha oko obćuvanja šuma od haraćenja bila bi po-
stignuta. Lugar bi dobio asistenciju koliku treba i kada ju
treba, a pučanstvo bi zaštedilo na stotine radnih sila, koje su
do sada dangubile. B. K o s o v i ć, kr. žup. šum. nadzornik.

O uzgoju šuma gledom na rentabilitet vrsti drva i uzgoja.

Piše dr. Gj. Nenadić.

Prije nego što su se počela moderna prometila u pojedinim zemljama izgrađivati, bio je glavni cilj šumarstvu: dobivanje goriva drva. Tek razvitkom prometa, te procvatom trgovine i industrije, dobi šumarstvo u ekonomskom životu dotičnih zemalja posve drugu zadaću. Početak novoga života možemo označiti godinom 1858., kada je Pressler upozorio tadanje vlasnike šumâ, da i oni moraju poput svakoga trgovca i obrtnika računati sa kapitalima, uloženim u šumama. Svoje nazore izložio je Pressler u maloj knjižici »Der rationelle Waldwirt«, koja je u ono doba podigla veliku prašinu i bila povodom dugotrajnoj prepirci među šumarskim stručnjacima. Redovi protivnikâ Presslerovih i njegovih pristaša postojali su sve ređi i polagano je jenjavala ta uzaludna borba, koja je mnogo korisnih sila badava apsorbirala, ali od koje je bila jedina korist, da su osnovne misli nove nauke postale još jasnije i izrazitije.

Nije nam namjera, da načela nove nauke ovdje razvijamo, nego želimo u kratko istaći činjenice, koje u šumarstvu naprednih zemalja danas vladaju, te na osnovu kojih odnosne zemlje polučuju sve veću vrijednost u svojim šumama.

Kraljevina Saska bila je u Njemačkoj prva, koja je udarila temelj gospodarenju u državnim šumama na osnovu načela te nove nauke, radi čega ona danas polučuje najveću zemljišnu rentu svojih šuma od svih drugih država njemačkoga carstva i ostaloga svijeta. Za njom su se povele i mnoge druge njemačke države, te danas gospodare sa obhodnjama, koje su mnogo bliže onoj, koju ustanovljuje nova nauka. Ona se obhodnja zove financijalna, koja nam kaže, kada je renta zemljišta najveća, odnosno kada vrijednost zemljišta postigne svoju kulminaciju. Visina vrijednosti zemljišta ovisi o prihodima, koje

zemljište daja, t. j. o vrijednosti sastojine, čija vrijednost dalje ovisi o vrsti drva i načinu uzgoja.

Pa kada je tomu tako, to nam mora biti rentabilitet vrsti drva i uzgoja ondje, gdje su nam ruke kod izbora između više vrsti drva i uzgoja slobodne i nevezane, odlučan faktor za buduće gospodarenje. Poznavati pako razliku u rentabilitetu pojedinih vrsti drva i uzgoja jest danas tim nužnije znati, jer je u današnje materijalističko doba glavno obilježje svake produkcije: proizvodnja što više materijalnih dobara uz što manje proizvodne troškove.

Temelji racionalnom šumarstvu u naprednim zemljama udareni su uvođenjem čiste sječe i ručnim pošumljenjem sječina, a to je bio rezultat spoznaje, da šumu ne smijemo prepuštiti samoj sebi i od prirode sve bezbrižno očekivati, nego da moramo narav svojim radom još više poduprijeti, ako želimo što prije postići cilj, koji smo šumskom gospodarstvu postavili. Kulturni narodi ne žale troškova, koji su u tu svrhu potrebni, jer znaju, da je šumarstvo vrlo važna grana agrikulturne produkcije i da i ovdje uloženi troškovi nalaze svoje pokriće u budućim prihodima šume.

Šume naše otačbine prikazuju nam se u tri slike: glasoviti slavonski lužnjakovi hrastici, kitnjakovi hrastici sa kestenom i bukvom po brežuljcima, te napokon četinjave i bukove šume visokog gorja. Take raznolikosti sa svojim šumama ne pokazuje ni prostrana Njemačka kao naša mala kraljevina Hrvatska i Slavonija.

Pogledom na istaknutu raznolikost naših šuma, namiće nam se samo od sebe pitanje: kakim putevima nam valja poći, te koja sredstva moramo cdabrati, da vrijednost narodne imovine, sadržane u narodnoj riznici, šumama što više podignemo? Nema sumnje, da putevi ne mogu biti jednaki, jer svako područje za sebe uvjetuje posebne mjere, koje se moraju u svakom području za sebe temeljito ispitivati i proučavati.

Sretni geografski i orografski položaj naše otačbine, u kojem glavne vrste šum. drveća nalaze optimum svoga uzrasta,

olakšat će nam posao u velike, jer sa valjanim uzgojem naših hrastika, polučit ćemo sa pol truda i muke u pola vremena stabla jednake debljine, koje danas polučuju Nijemci sa uzgojem svojih hrastika u Spesartu. Ne budemo li dakle u uzgoju i njegovanju naših šuma ulagali što više energije i rada, to ćemo zaslužiti opravdan prigovor potomstva, da nismo znali ili umjeli u svoju korist što više izcrpiti prirodne sile, za čim danas svi kulturni narodi svijeta u svim svojim poduzećima i nastojanjima teže.

Glavne vrsti drveća naših šuma jesu: hrast, bukva, smreka jela i bor, a kao nuzgredne vrsti mogu mjestimice u obzir dolaziti: jasen, brest, kesten, javor, lipa, breza i t. d. Ove vrsti drva uzgojene na prikladnim mjestima, mogu biti važan utez na vagi kod prosuđivanja rentabiliteta dotičnih šuma.

Prema naprijed istaknutom ne može nam svejedno biti, koju vrst drva i koji način uzgoja u našim šumama kultivirati treba. Posve je jasno, da kod jednakih kulturnih, upravnih, te inih produktivnih troškova, jest ona vrst drva i forma uzgoja, rentabilnija, koja u j e d n a k o m v r e m e n u najveći prihod daje.

Od četinjavih vrsti drva jesu smreka i bor najrentabilnije vrsti drva, jer njihovo drvo svjetski trg više traži nego li bukovo i jelovo drvo. U pojedinim krajevima može bukovo drvo kao ogriev imati veliku cijenu, ali pojedini slučajevi ne mogu imati ništa promjenljivog na gore istaknutoj činjenici. Logički iz toga slijedi, da pored svega toga, što jela i bukva mogu mjestimice imati dobru prođu i stati na visokoj cijeni, da ih ipak ne bi trebali uzgajati na većim površinama, jer njihovo drvo nije na svjetskim tržištima rado traženi artikel. Da se uvjerimo o produktivnosti pojedinih vrsti drva, dovoljan je jedan pogled na njihove skrižaljke prihoda i prirasta. Prema najnovijim skrižalikama prihoda i prirasta iznaša drvna masa glavne sastojine pojedinih vrsti drva na ha u površine u 100 godini, kako slijedi:

Bonitet =	I.	II.	III.	IV.	V.
smreka	1905	885	698	525	370 m ³
jela	1100	900	720	550	400 »
bor	600	500	400	300	200 »
bukva	670	595	515	419	294 »

Drvena masa na istoj površini do 100. godine već izlučene sastojine.

Bonitet	I.	u % glavne sastojine	II.	u % glavne sastojine	III.	u % glavne sastojine
smreka	515	27 ⁰⁸ / ₁₀₀	417	47 ¹² / ₁₀₀	353	50 ³⁷ / ₁₀₀
jela	615	55 ⁸ / ₁₀₀	495	55 ⁰ / ₁₀₀	385	53 ⁵ / ₁₀₀
bor	288	48 ⁰ / ₁₀₀	264	52 ⁷ / ₁₀₀	231	57 ⁷ / ₁₀₀
bukva	361	53 ⁸ / ₁₀₀	284	47 ⁶ / ₁₀₀	208	47 ⁶ / ₁₀₀

Bonitet	IV.	u % glavne sastojine	V.	u % glavne sastojine
smreka	281	53 ⁵² / ₁₀₀	162	43 ⁷ / ₁₀₀
jela	270	49 ⁰ / ₁₀₀	175	43 ⁹ / ₁₀₀
bor	177	59 ⁰ / ₁₀₀	99	49 ⁸ / ₁₀₀
bukva	164	39 ¹ / ₁₀₀	120	40 ⁸ / ₁₀₀

Hvala ustrajnom rada njemačkih pokusnih postaja, stoje nam danas na raspolaganje za sve vrste drva veoma točne skrižaljke prihoda i prirasta*. Promatrajući gornje brojke ne smijemo iz vida ispustiti činjenice, da u naravi doista ne postoji za svaku vrst drva toliko bonitetnih razreda, koliko ih skrižaljke prihoda i prirasta iskazuju; najviše postoje tri bonitetna razreda i to I, II. i III, bonitetni razred**. Niži bo-

* Mi držimo, da su najbolje ove skrižaljke prihoda i prirasta:

Za hrast od prof. Dr. Wimmenauer-a (Allgem. Forst und Jagdzeitung rujan 1899 i siječanj 1900.)

Za bukvu od Dr. Grundner (Untersuchungen im Buchenhochwalde, Berlin 1904)

Za smreku od Dr. Baura, Dr. Schwappacha Dr. Kunzca i mnogih drugih.

Za jelu od prof. Dr. v. Loreya (Ertragstabellen für die Weisstanne II. Aufl. Frankfurt 1897)

Za bor od Weise-a (Ertragstabellen für die Kiefer Berlin 1880.)

** Feistmantelove skrižaljke prihoda i prirasta, koje se kod nas upotrebljavaju posjeduju 9 bonitetnih razreda, što nam može biti povodom, da već a priori u istinitost njihovih podataka posumnjati moramo. Tako oštih granica između pojedinih boniteta, kako ih ove skrižaljke iskazuju, doista u naravi nema. Pa ako k tomu još dodamo, da one sadržavaju drugih nuždnih podataka, koje novije skrižaljke prihoda i prirasta poznaju, kao broja stabala po jutru, srednje visine i srednjeg prsnog promjera dotičnog debljinskog razreda, to smo dovoljno istakli potrebu, da se za naše prilike druge skrižaljke prihoda i prirasta sastavi imadu.

nitetni razredi ne mogu se dalje za istu vrst drva za sebe promatrati i na njima dotične vrsti drva uspjehom na financijski momenat uzgajati. Tako primjerice IV. bonitetni razred za smreku više odgovara I. bonitetnom razredu za bor ili za bukvu II. bonitetnom razredu i t. d. Iz ovoga dalje slijedi, da na dotičnom zemljištu valja samo onu vrst drva uzgajati koja nam u financijskom pogledu najveći prihod obećaje. Na tu se okolnost osobito obzir uzeti mora kod svih statičkih računa i većih procjena šuma u svrhe prodaje, eksproprijacije i t. d.

Poznato je pako, da bukva i jela stavljaju jednake zahtjeve na zemljište i da imaju jednake potrebe na svjetlo. Smjesa ovih dviju vrsti drva svuda je rado viđena. Tradicionalna ljubav prema bukvi, koja datira iz doba, kada je glavna zadaća šumarstvu bila, dobivanje goriva drva, uhvatila je dubok korijen u srcu mnogih šumara, koji ju šta više nazivaju uzgojiteljicom ostalih vrsti drva. Ako iz bližega promotrimo funkcije, koje ona ima tobož vršiti to ćemo vidjeti, da su ju krivo nazvali »Mädchen für alles«. Opojeni s ljubavlju prema bukvi, zaboravljaju ali na činjenicu, da bukva i jela što se tiče zahtjeva na dobrotu zemljišta, nijesu baš čedne i da na istom zemljištu, na kojem one rastu, mogu uspijevati mnogo rentabilnije vrsti drva, kao hrast, smreka i bor. Pa što se tiče i njena upliva na formu deblvine, primjetiti nam je, da ona ne vrši nikaki upliv, a niti otpornost cijele sastojine protiv vanjskih nepogoda u velikoj mjeri povećati može; naprotiv guši i uništuje sve što joj preko glave ne raste. Najnovija znanstvena istraživanja utvrdila su, da stabla čistih hrastovih, smrekovih i borovih sastojina, uzgojenih na prikladnim zemljištima, pokazuju jednako zadovoljavajuću formu deblvine kao ona u smjesi s bukvom uzrasla stabla. Punoća i vrsnoća deblvine kod svih vrsti stabala ovisi o sklopu sastojine, a ne od eventualnoga upliva primješane vrsti drva.

Velika i obilna produkcija listinca, pribavila joj je i važnost da tlo popravlja, u što doista ne može biti sumnje. Nu

tu važnost ne smijemo precijenjivati, jer debele naslage listinca na dobrom zemljištu mogu više škoditi nego li koristiti; naime najnovija znanstvena istraživanja nijesu utvrdila, da su debele naslage listinca i humusa u opće korisne za rast šumskog drveća. Prema tomu može razumno uživanje listinca i stelje biti — bez ikake zle posljedice na uzrast dotične vrsti drva — od velikoga upliva na visinu godišnje rente.

Pored gore istaknutih mana, posjeduje bukva još i tu, da ju je umjetnim načinom teško pomladiti, što će ju bez sumnje u budućnosti još jače natrag potisnuti.

Iz svjega ovoga rezultira pravilo, da ondje, gdje hrast, smreka i bor, uspijevati mogu, jest neekonomički jelu i bukvu uzgajati.

A što da kažemo o rentabilitetu pojedinog načina uzgoja? Svaka vrst drva može se sama najlakše pomladiti, jer da to nije moguće, nebi pojedine vrsti drva u prirodi opstojale. Pa i ako taj zakon prirodom vlada, to ipak možemo postaviti pitanje: da li naravni način pomlađenja šuma moramo smatrati principom i jedino se njega držati? To moramo tim bolje znati, jer danas općenito vlada pravilo, da se u izboru vrsti drva i načina uzgoja na prirodi ugledati moramo. To znači, da na mjestima, na kojima danas slučajno raste bukva i jela, ponovo iste vrsti drva dotičnom zemljištu uzgajati moramo. Kod toga ali ne pomišljamo na okolnost, da i priroda sa odnosnim vrstima drva stanovite promjene provđa. Zar se danas u prirodi ne događa, da stanovita vrst drva — ako joj dosadanje prilike ne odgovaraju uvjetima života — svoje mjesto ustupa drugoj vrsti drva, koja u borbi za opstanak posjeduje otporne snage, te koja uslijed toga postaje gospodaricom novo stvorene situacije, jer njena biološka svojstva sa nastalim promjenama u skladu stoje.

O biološkim svojstvima svih vrsti drva, danas znamo već toliko, da za svaku vrst drva reći možemo, da na stanovitom mjestu uspijevati može i ako ona tu slučajno nije autohtona. Poznavajući dakle ta svojstva, zašto ne bi između više vrsti.

onu vrst drva i onaj način uzgoja odabrali, koji nam u istom vremenu najveći prihod u izgled stavlja? A je li sijanje i sadnja nenaravno? Nije, nego taj način pomlađenja iz ruke za razliku od naravnoga pomlađenja naprosto zovemo „umjetni način“. A pošto priroda ne trpi ništa, što se protiv nje čini, jer ona ruži i obara sve što se njenim vječnim zakonima ne pokorava, to je doista »umjetni način« pošumljenja jednako naravan kao i »naravni način« pomlađenja šuma.

Kada govorimo o uspjehu naravnoga ili umjetnoga pošumljenja šuma, moramo uvijek u pameti držati, da stobjinski odnošaji i biološka svojstva vrste drva kod uspjeloga ili neuspjeloga pomlađenja — navlastito u mješovitim šumama jako varirati mogu. Znamo, da klima ne mijenja samo morfološka i fiziološka svojstva pojedine vrsti drva, nego da ona regulira i potrebu na svjetlo i mineralna hranila. Prema tomu je posve jasno, da godišnje normalne sječne površine za jednu te istu vrst drva u raznim krajevima posve različite mogu biti.

Težnja, da neku šumu u njenoj stvarajućoj snazi uzdržimo, postaje nam ondje jedinom svrhom, gdje nam opasnost prijeti, da će ona nakon čiste sječe izgubiti glavne uvjete da se brzo pomladi. Takove šume poznate su nam pod imenom zaštitnih i zabranbenih šuma, te samo na zemljištu ovih šuma zadržat ćemo naravni način uzgoja, jer nam on ovdje pruža najveće garancije na uspjeh. Na svim drugim zemljištima mora nam način uzgoja biti sredstvom za postignuće cilja, te kod izbora vrsti drva i načina uzgoja rentabilitet istoga biti odlučan faktor.

Ne stoji ni apsolutna tvrdnja, da mješovite šume pomoću »naravnoga načina« lakše i brže pomladiti možemo, nego li pomoću »umjetnoga načina«. Tu su glavni razlozi neuspjehu: raznolikost vrsti drva, a prema tomu i različiti zahtjevi na svjetlo i zemljište, brži i sporiji uzrast i t. d. Kod bukve i jele su doduša ovi razlozi minimalni, pa ćemo ipak pored svega toga željeni smjer smjese i kod ovih dviju vrsti drva polučiti uz veliku opreznost i pažnju u vođenju pojedinih stupnjeva

oplodne sječe i marnoga njegovanja pomlatka. Najbolji način za uzgoj mješovitih šuma ne leži toliko u metodi pomlađanja, koliko u spoznaji bioloških oblika pojedine vrsti drva i njihovih zahtjeva na zemljište.

Osim gore istaknutih mana oplodne sječe, odnosno naravnoga pomlađanja, te mješovitih šuma istaći nam je još poteškoće, koje nastaju u vođenju knjigovodstva gospodarenja, u većim troškovima oko uzdržavanja i izgradnje izvoznih puteva.

Od ovih mana mnogo su veće one šumsko uzgojne naravi, koje se redovno rado pregledavaju, te koje se sastoje u prevelikoj gustoći pomlatka i njenoj zaštiti, nejednoličnosti uzgojene sastojine, izgubljenom prirastu ako starija sastojina ne urodi žirom, odnosno sjemenom. Za čudo je, da pored svega toga ima šumara, koji se naravnim načinom uzgojenoj sastojini više raduju i vesele, nego li umjetnim načinom podignutoj kulturi. Za mnoge je 40 godišnja jednolična mlada šuma estetski manje ljepša, nego li 5—40 godišnja mješovita šuma, sastojeća se iz jele i bukve. Nejednoličnost naravnim načinom uzgojene sastojine, gledom na starost, sklop i omjer smjese, uvjetuje u njegovanju sastojine posao, koji pada u razno doba i na više mjesta. Tako ćemo na jednom mjestu morati progaliti, na drugom jednoj vrsti drva pomoći, da ju druga ne uguši, a na trećem opet neke popravke preduzeti. Ovi raznovrsni, opsežni i često se opetujući poslovi zahtjevaju ne samo vješte radnike, nego i na visini voga zvanja stojeće stručno osoblje. Sve to prouzrokuje znatne upravne i produktivne troškove, koji svoje pokriće u budućim prihodima naći moraju, te koji uslijed toga prihodnu vrijednost zemljišta znatno obaljuju. Dokazati se može matematički, da su prihodne vrijednosti zemljišta jednako starih sastojina, uzgojenih naravnim i umjetnim načinom na jednakom zemljištu vrlo različite, te da je od sastojine, uzgojene naravnim načinom mnogo manja od one, uzgojene umjetnim načinom.

Naprotiv tomu istaći nam je prednosti umjetnog posumljenja, koje se sastoje: u dobitku na vremenu, brzoj i lakšoj

njezi jednako starih sastojina u lahkoći ustanovljenja godišnjega etata, gledom na kvantitet i kvalitet prihoda, te prema tomu visine zemljištne rente.

Ništa bolje ne možemo reći ni za preborne šume. Ako se sječine vode tako, da se bez obzira na pomladak uvijek sijeku najbolja stabla, — to doista taj način sječe znači »prebiranje šuma«, koji način još danas u velike vlada tamo, gdje se šume prebornim načinom uživaju. U mjesto, da se prestara natrula stabla prebiranjem sijeku, vade se ravna, za tehničku porabu najprikladnija stabla koja su još u naponu svoga prirasta. Nijemci taki način gospodarenja zgodno označuju ne sa »Plenterung«, nego sa »Plünderung«. Prirast u takim šumama postaje sve manji, a stvaralačka njihova snaga pada sve niže, jer im godišnji prirast daleko ostaje iza godišnjega etata. U takim šumama ne možemo si stvoriti jasna suda o najvećim prihodima, ogojnu i drvosječnu osnovu teško je valjano provodjati, a zemljištnu rentu teško je ustanoviti.

Posve drugačije je u šumama, u kojima se čista sječa vodi. Ako se godišnje sječine po nekom stanovitom redu nižu, u smjeru od sastojinah najstarijih k mlađima, polučit ćemo za sjegurno najstrožiju potrajnost u uživanju, koju prednost u prebornim šumama uz najveću opreznost i tačnost postići ne ćemo moći. Šume, u kojima se prebornim načinom sječe, redovno pokrivaju visoke gorske bregove. U tome pogledu ide se i redaleko, te se kod nas već u sredogorju uvađaju preborne sječe, što je posve krivo i neracionalno, jer ih u krajevima sa nadmorskom visinom od 1200—1600 m. na dobrim zemljištima, mogu čiste sječe sa uspjehom nadomjestiti. Nije rijetkost, da kod polaganog vođenja prostranih sječina na potpuno pomlađenje čekati moramo 20—30 godina i da pri tomu veliki gubitak na prirastu prouzrokuje.

Za dokaz, da preborna šuma najveću drvenu masu proizvodi navadjalo se, da pojedina stabla svoj okružujući ga zračni prostor ekonomičnije izcerpe, nego li stabla u jednako staroj sastojini. To je posve kriv nazor, jer nije atmosfera nego

svjetlo onaj važni faktor, koji vrši upliv na proizvodnju drvne mase. Kao živ dokaz tomu navesti nam je, da se jelov i bukov pomladak pod zaštitom sjemenjaka po nekoliko decenija uzdržati može, a da eventualni prirast ni sa najpreciznijim instrumentima mjeriti ne možemo. Ta poznato je, da stabla u grupama postrance razvijaju mnogo grana sve do zemlje, i to tim jače, što su odnosne grupe manje i što je veća razlika u visini između preraslih i podstojnih stabala. Istraživanja su pokazala, da skrižaljke prihoda i prirasta za preborne šume, iskazuju 10—15% više granjevine od jednako starih sastojina. To su doista velike brojke, koje stoje u očitoj opreci sa glavnim principom svakog šum. gospodarstva, naime: proizvodnjom što veće i vrednije drvne mase sa minimumom granjevine.

Konačno nam preostaje još nešto reći o uplivu podstojnoga drveća (Unterholz) na visinu zemljištne rente.

U naprednim zemljama, u kojima šumarstvo stoji na visini svoga razvitka, nastoji se u starijim sastojinama podsaditi vrsti drva, koje zastor podnašaju i tako zemljištne rente na umjetni način povećati.

Profesor Dr. Ramann kaže u svojoj knjizi za tloznanstvo, da je podsadiivanje za glavnu sastojinu vrlo korisno u ovim slučajevima:

1. Gdje je zemljište jako i svježe i sa mineralnim hranilima tako bogato, da je konkurencija u crpljenja bilinskih hranila sa glavnom sastojinom isključena;

2. na močvarnim i vlažnim zemljištima i takim položajima, gdje podzemna voda nije duboka, da drveće iz nje nužna hranila crpsti može.

3. u svim starijim sastojinama, u kojima je tlo sa raznim travama obraslo, što je znak, da će na takom zemljištu podsadeno drveće naći dovoljno hrane za svoj opstanak. Za podsadiivanje hrastovih sastojina jest bukva najprikladnija vrst drva. U Njemačkoj su podsadiivane hrastove sastojine, uzrasle na slabom tlu sa smrekom, pa su došli do nepovoljnih rezul-

tata, a to za to, jer na slabom zemljištu uzgojene hrastove sastojine redovno ne pokrivaju svojih produktivnih troškova. Kod ispravnog računanja zemljištne rente, dobit ćemo, da je na takovom tlu zemljišna renta smrekove sastojine veća od one hrastove sastojine. B o r g g r e v e je bio prvi, koji je upozorio, da je podsađivanje borovih sastojina sa bukvom na zemljištu III. boniteta bezkorisno, a na II. bonit. razredu opaža se mala korist, dok se na I. bonit. razredu opaža znatni prirast borove sastojine. Na ovaj način njegovanja šuma dolazimo do Rikardova zakona o padanju zemljištne rente (Das Gesetz der abnehmenden Bodenrente), kojega je on u poljodjelstvu otkrio, te koji nam kaže, da samo na plodnim zemljištima uložene investicije nalaze svoje pokriće u razmjerno većim prihodima dotičnoga zemljišta.

Vjerujemo i rado priznajemo, da s ovim nijesmo izerpili svih momenata, koji govore za rentabilitet pojedine vrsti drva i uzgoja, te za marno njegovanje naših šuma. Jedina želja nam je bila, da svratimo pozornost na činjenice, koje vladaju u državama, u kojima je šumarstvo već davno postiglo svoju kulminaciju, e da i mi na sličan način uzgajajući naše šume njihovu vrijednost još više podignemo, u koju svrhu neka su ovi retci napisani.

LISTAK.

Društvene vijesti.

Poziv i program za XXXII. redovitu glavnu skupštinu hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva, koja se ovime po smislu zaključka upravnoga odbora društva, od 16. travnja o. g. sazivlje za dne 28. lipnja t. g. u Zagrebu uz sljedeći program :

a) Dne 27. lipnja dolazak p. n gg. članova u Zagreb. U 4 sata po podne sastanak u šumar. domu, pohod društvenoga muzeja. Na večer u 8 sati prijateljski sastanak.

b) Dne 28. lipnja u 10 sati prije podne o b d r ž a n j e glavne skupštine u društvenim prostorijama u

šumar. domu. Poslje podne eventualni izlet u Podsumed ili Maksimir.

c) Dne 29. lipnja u 6 sati jutrom, zajednički odlazak sa Jelačićeva trga, na izlet u šumu kr. slob. glavnog grada Zagreba na Sljemenu Potanji program ovoga izleta oglasiti će se naknadno.

Dnevni red glavne skupštine:

1. Otvorenje skupštine i pozdrav zastupnika i ostalih prisutnika po predsjedništvu društva.

2. Izvještaj o djelovanju društvene uprave tečajem minule društvene g. 1907./1908.

3. Izvješće odbora ad hoc za izpitivanje društvenih računa i stanja imovine društva koncem g. 1907. te izbor novoga revizijskoga odbora za preizpitivanje računa za god. 1908.

4. Ustanovljenje društvenoga proračuna za godinu 1909.

5. Izbor društvenoga tajnika i jednoga odbornika, za sljedeće dvogodište, u smislu ustanova §. 12. društvenih pravila.

6. Eventualni predlozi, koji se po s. 21. slovo f) društ. pravila i §. 1. društ. poslovnika, imaju najdulje do 25. lipnja uz pismeno obrazloženje, dostaviti predsjedništvu društva.

Dano iz sjednice upravnoga društva, održane u Zagrebu na 16. travnja 1908.

Zamj. tajnika:

Rudolf Erny.

Predsjednik:

Marko grof Bombelles.

Sjednica upravnoga odbora društva, održana je na dne 16. travnja prije podne, u društvenom domu, pod predsjedništvom presvietlog g. Marka grofa Bombellesa — a u prisutnosti p. n. gg. odbornika: Ernyia R., Kesterčaneka F., Kuzme J., Laksara D., Petrovića S., Slapničara E., Szentgyörgjija L., Šmidingera R. i Zajca pl. C.

Odsutnost ispričаше gg. Benak V., Havas J., Partaš J. i Tölg V. nisu pristupili gg. H. Begna, Mocnaj D., Rozmanith A. i Trötzer D.

Nakon ovjerovljenja zapisnika posljednje odborske sjednice po gg. D. Laksaru i E. Slapničaru — objavi presvietli g. predsjednik, da je društveni tajnik g. Dojković Vilim, pismeno položio čast tajnika kao i odbornika društva, te pozivlje odbor, da u smislu ustanova društvenih pravila zaključi, tko će provizorno preuzeti tajničke agende kao i inventar uprave.

Odbor uzimajući ostavku g. Dojkovića uvažanjem iznešenih razloga na znanje, zaključi, da provizorno, odgovarajuće ustanovam §.1. dr. pr. imade tajničke poslove voditi, do predstojeće glavne skupštine, odnosno novo izbora tajnika, redoviti tajnički zamjenik g. R Erny — kao društveni blagajnik, koji će podjedno zajedno sa odbornikom g. R Rozmanithom obaviti formalno preuzeće knjižnice i društ. inventara od dosadanjega tajnika.

Pošto su pročitani i proglašeni i neki tekući administrativni predmeti, uzeo je odbor na znanje izvješće društvenoga blagajnika o zaključku društvenih računa za g. 1907. te stim u savezu provedenoj reviziji blagajne i računa po p. n. gg. odbornicima Kesterčaneku, Petroviću i Szentgyorggiju, povjeriv podjedno sastav nacrtu društvenog proračuna za g. 1909. odboru ad hoc od gg. Kesterčaneka, Ernya i Rozmanitha tim, da se takov imade predložiti sljedećoj, tečajem mjeseca svibnja, sazvati se imajućoj odborskoj sjednici.

S obzirom na važnost što skorijega novo popunjenja mjesta društvenoga tajnika, zaključi odbor, ovogodišnju redovitu glavnu skupštinu društva, sazvati za nedelju dne 28 lipnja o. g. u Zagreb, uz program i dnevni red kako ga već na drugom mjestu ovoga lista donášamo.

Promjena u društvenoj upravi. Dosadajući tajnik društva p. n. g. umir. kr. žup. šum. nadzornik Vilim Dojković, položio je, toli čast društvenoga tajnika koli i člana upravnoga odbora društva, pak je u sjednici upravnoga odbora društva od 16. travnja o. g. odgovarajuće ustanovam §. 1. društvenog kućnog reda od g. 1900. društveni blagajnik g. Rudolf Erny ovlašten, da do predstojeće glavne skupštine i dalnjeg zaključka, vodi i tajničko poslovanje društvene uprave, o čemu se p. n. gg. društveni članovi ovime znanja i ravnanja radi obavješćuju.

Izkaz i potvrda o uplati članarine p. n. gg. članova I. razreda — za vrijeme od 10. rujna 1907. do 15. travnja 1908.

Abramović Nikola 10 K, Anderka Julio 10 K.

Basara Teodor 10 K, Belja Pravdoslav 10 K, Benak Vinko 10 K, Bezuk Gjuro 10 K, Boellein Koloman 10 K, Bona pl. Marino 10 K, Brozig Ljudevit 10 K, Brozig Rudolf 10 K, Bunjik Koloman 15 K, Brauzil Makso 7-50 K, Bönel Julio 10 K, Boeriu Virgil 5 K, Bilić Pavao 10 K, Bugarović Ljubomir 20 K, Budiselić Mijo 5 K.

Cesarić Gjuro 10 K, Černy Ladislav 10 K, Csikos vitez Stj. 30 K, Czeisberger Ernest 10 K, Čmelik Vilim 15 K.

Deml Slavoljub 10 K, Dojković Vilim 10 K, Dimitrović Radivoj 10 K, Dodig Stevan 10 K.

Ettinger Josip 10 K, Erny Rudolf 10 K.

Fischbach Robert 10 K, Frkić Stjepan 10 K, Fusić Franjo 5 K, Fetwadžijev Minko 19 K, Faj Josip 10 K.

Gröger Fran 10 K, Gürth Dragutin 10 K, Gjureković Milan 20 K, Grund Hugo 10 K, Grünwald Josip 10 K, Grdinić Mato 10 K, Grdinić Nikola 10 K, Georgijević Teodor 6 K, Gržeta Nikola 10 K.

Heinz Gustav 10 K, Hekner Josip 68 K, Herzel Adolf 10 K, Hlavinka Vinko 20 K, Hohos Ivan 7.50 K, Hanika Ivan 10 K, Havliček Aleksander 10 K, Haydu pl. Rudolf 7.50 K, Hellebrand Adolf 10 K, Heisinger Levin 20 K, Hoszu Jovan 20 K.

Ištaković Blaž 10 K, Ivić Franjo 5 K, Jakopec Josip 10 K, Janussek Stj. 7.50 K, Jindra Franjo 20 K, Jovanovac Ante 5 K.

Kadernoška Dragutin 10 K, Kajzer pl. Šandor 7.50 K, Körösköny pl. Šandor 20 K, Kovačina Mate 10 K, Koprić Andrija 10 K, Kolar Ivan 10 K, Kern Ante 10 K, Kovačević Gayro 50 K, Kundrat Emil 7.50 K, Kuzma Julio 10 K, Kolibaš Rudolf 10 K, Kolaković Josip 40 K, Krišković Lambert 10 K, Kos Milan 10 K, Kopecky Franjo 10 K, Kovač Petar 10 K.

Laksar Dragutin (907) 10 K, Lasman Dragutin 20 K, Lahner Dragutin 7.50 K, Lang Rikard 10 K, Langhofer August Dr. 10 K, Lach Gustav 10 K, Lazić Jovo 10 K, Levaković Antun 10 K.

Madjarević Ivan 10 K, Maksić Ratislav 10 K, Majnarić Josip 43 K, Matizović Dragutin 10 K, Mayer Bela 7.50 K, Maraković Rudolf 20 K, Matičević Maksimilijan 20 K, Maslek Mile 10 K, Matić Jovan 10 K, Mocnaj Dragutin 20 K, Mirković Milan 10 K, Metlaš Jovan 10 K, Mlinarić Elsear 10 K, Markulin Ivan 10 K, Moćan Matija 10 K, Mifka Krešimir 25 K, † Mravuvac Petar 50 K, Matolnik Ivan 10 K, Marton Gjuro 7.50 Mastics Gustav 7.50 K, Malčić Vatroslav 10 K, Mayer Srećko 3.50 Mladenoff B. 6 K.

Nagy Vinko 10 K, Navara Antun 10 K, Niemčić pl. Slavoljub 2.50 K, Nikolašević Julio 10 K, Neferović Franjo 10 K, Nešković Borivoj 10 K, Nenadić Gjuro dr. 10 K, Nechvile Vaclav 10 K.

Ogrizović Gedeon 25 K, Ostoić Dušan 10 K.

Pačnik Vinko 10 K, Petrović Lazar 20 K, Petrović Stevan 20 K, Popović Dušan 10 K, Polaćek Dragutin 10 K, Potočnjak Vjenceslav 10 K, Pleško Bartol 10 K, Pleša Nikola 9 K, Prpić Stjepan 55 K, Pančoff Vasilj S. 10 K, Puljević Nikola Petar 20 K, Perc Vilim 10 K, Polović Gjuro 10 K, Petračić Andrija Dr. 24 K, Prpić Petar 10 K, Puches Franjo 10 K, Petroff Georgi 20 K, Peheim Ivan 10 K, Perušić Andrija 5 K, Pixa Arnošt 10 K, Philipović pl. Slavko 5 K, Piršić Vilim 10 K, Puk Mirko 10 K.

Rajman Stjepan 12 K, Resz Antun 40 K, Rozmanith Albert 7.50 K, Ružička August 7.50 K, Ringel Gustav 20 K, Reschner Rudolf 10 K.

Sablić Rudolf 20 K, Solarić Teodor 10 K, Svoboda Bogdan 20 K, Smid Josip 10 K, Staničić Dane 6 K, Stromsky Ladislav 7.50 K, Slapničar Edo 10 K, Stanković Veljko 10 K, Stublić Vjekoslav 20 K, Steller Slavoljub 7.50 K, Šoska Julius 10 K, Stipčić Filip 10 K, Simonffy Akos 7.50 K, Šuštić Josip 10 K, Stivičević Nikola 10 K.

Tölg Vilim 10 K, Thuransky pl. Bela 7.50 K, Tropper Ivan 10 K, Tvrdony Emil 7.50 K, Tomljenović Ante 10 K, Teichmann Franjo 10 K, Trötzer Dragutin 10 K, Ulreich Gjula 10 K.

Vsetečka Vojtjeh 10 K, Vuković Petar 40 K, Vezić Nikola 10 K, Vasiljević Vladimir 7.50 K, Weiner Dušan 10 K, Würth Edo 10 K.

Žerdik Lambert 10 K, Žibrat Milan 10 K, Živanović Živko 10 K, Živnoustka Franjo 10 K.

U Zagrebu 20. travnja 1908.

Rudolf Erny kao dr. blagajnik.

Osobne viesti.

Promaknuća i imenovanja. Ban kraljevina Hrvatske Slav. i Dalmacije imenovao je kr. županijskog šumarskog nadzornika I. razreda Andriju Koprića kr. zem. šum. nadzornikom II. razreda u VIII. činovnom razredu, zatim šumarske pristave Josipa Benakovića, Izidora Krčeka, Antuna Tomljenovića i Danu Staničića kotarskim šumarima u X. čin. razredu kod brodske imovne obćine. — a šumarskog pristava Jovana Mihajlovića kot. šumarom X. čin. raz. te Ljudevita Koruća privr. kancelistom u XI. čin. razredu kod petrovaradinske imovne obćine.

Različite vijesti.

Program c. i kr. visoke škole za kulturu tla u Beču, za školsku godinu 1907/908, sadržaje taj put i podatke o osnuću te visoke škole, kao i sve zakone, naredbe i propise u predmetu nove naukovne osnove, status nastavnika, naučni red, propise o polaganju izpitah, oprostu od naukovine, kao i podjeljivanja stipendija, o polaganju rigoroza i t. d. Profesorski sbor te visoke škole broji danas 18 redovitih i 4 izvanredna profesora 27 honorarnih i privatnih docenata 1 pristava, 2 konstruktura, 15 asistenta i 5 učitelja.

XXII austrijski šumarski kongres obdržavan je 26. ožujka o. g. i sljedećih dana u Beču. Na kongresu bile su zastupane sljedeće korporacije po svojim delegatima: Austrijsko državno šumarsko društvo. — Češko. — Dolajo austrijsko — Moravsko šlesko. — Štajersko-Galičko — Gornjo austrijsko — Salzburško — Kranjsko primorsko i Koruško — šumarsko društvo. Zatim njemačko šumarsko društvu za Češku — Austrijski šumarski savez. — Šumarsko društvo za Tirol i Voralberg. — Austrijsko gospodarsko šumarsko centralno društvo. — Društvo trgovaca i industrijalaca drvom u Češkoj. — Predsjedništvo zemaljskog kulturnog vieća za kraljevinu Češku — Njemačka sekcija zemalj. kulturnog vieća u Češkoj. — Zemaljska kulturna vieća za Tirol — sekcija Innsbruck, — za Gornju Austriju i Moravsku — C. i kr. gospodarska društva u Beču i Lavovu. Povjerevstva za pošumljenje krasa u Kranjskoj, Gorici i Istriji, te dolajo austrijsko društvo za obranu lova — sa sveukupno 64 delegata. Od svih austrijskih krunovina jedina je Dalmacija koja nije bila zastupana.

Na dnevnome redu bijahu među inim sljedeća pitanja: 1) Obnova austrijskog vodnog prava. Izvjestitelj dvorski savjetnik, profesor dr. E. Seidler 2) Zakon o nuždnim šumskim putevima. Izvjestitelj šumarnik Osvald Horst. 3) Uzroci razkomadanja šuma i protu mjere. Izvjestiteij šum. nadsavjetnik Adalbert Pokorny. 4) Kako bi se dala u Alpama najzgodnije provesti razdioba šuma i pašnika. Izvjestiteij Dr. Ivan Tollinger

Odkriće spomenika austrijskih šumara Josipa Wessely-a i Roberta Miklitz-a, od kojih je prvi bio mnogogodišnji ravnatelj bivše c. kr. šumarske akademije u Mariabrunnu, pa i zaslanik član našega društva, a drugi njeko vrijeme i profesor c. kr. visoke škole za kulturu tla u Beču, obaviti će se svečanim načinom na 16. svibnja o. g. Spomenici biti će postavljeni u parku pred visokom školom za kulturu tla u Beču. Na čelu svečanostnoga odbora stoji c. kr. ministerijalni savjetnik

Dr. Ljudevit Dimitz. Sudeć po pripravama biti će to pravo slavje šumara iz svijuh krajeva Austrije.

O trajnosti brzojavnih i telefonskih stupova. Koncem g. 1906. bilo je u svrhe brzojava i telefona u Austriji ukupno 1.132.989 prepariranih i 288.544 komada surovih stupova u porabi. Preparacija je uslijedila dielom modrom galicom po Rütgersovom štedljivom načinu impregnacije, kao i njekim drugim metodama. Trajnost modrom galicom tako impregniranih stupova iznosila je poprečno 11·8 godina, ona je najdulja u Dalmaciji i Bukovini, najkraća u Gornjoj i Dolnjoj Austriji, Českoj i Moravskoj. U surovom neimpregniranom se stanju upotrebljuje najviše ariševina, u Bukovini hrast, a u Kranjskoj pitomi kesten. Poprečna trajnost takovih stupova iznaša 9·1 godina. Potrošna vriednost sa modrom galicom impregniranih stupova izdaje po m³ 42·30 K t. j. kod 11·8 godina trajnosti godišnji potrošak od 3·58 K. Kod ariševih surovih stupova, iznašaju godišnji troškovi (ciena po m³ 32·50 K i 9·1 godina trajnosti) 3·57 K.

Exploitacija i krčenje šuma u kotaru čabarskom, virovitičkom i slatinskom. „Nar. Novine“ od 30. ožujka — donješe iz Osijeka viest, da je knez Schaumburg—Lippe, prodao svoje velike posjede sa virovitičkim i slatinskim spahilukom, nekomu francezko—belgijskomu društvu za 44 milijuna kruna.

Društvo, da će ponajprije eksploatirati ogromne šume ovoga vlastelinstva, a onda zemljišta parcelirati i razprodati.

S druge je strane ta viest i opet dementovana, tim da je vlastelinstvo u istinu sklopilo samo privremeni ugovor sa rečenim konsorcijem uz kupovninu od 43 milijuna kruna, a kućoprodaja, da bi imala postati perfektnom tek 1. listopada t. g. a kroz to će vrieme pouzdanici tog konzorcija pregledati a eventualno i iznova izmjeriti sav vlastelinski posjed, pak se tek onda odlučiti.

Što je u istinu na stvari, nemogsmo do sada sigurno saznati, pak bi nam drago bilo, da nam koji od ondašnjih čla i koju potanju o tom javi.

U Oest F. J. Zeitungu pako čitamo i opet, da je posjed gospoštije Čabranske u gorskom kotaru, podieljen medju više suvlastnika, a napose, da je tom zgodom zapalo suvlastnika Dr. Kolomana pl. Ghyczy oko 20.000 jutara tamošnjih šuma, koje da će se takodjer po njekom austrijskom bankovnom društvu za kratko doba unovčiti.

Oglas dražbe.

Kod kr. šumarskog ureda na Sušaku, obdržavati će se dne 18. svibnja t. g. u 10 sati prije podne, lih putem zatvorenih pismenih ponudah javna dražba, glede prodaje u šumi na panju u područnim šumarijama Ljeskovac, Krasno, Škare, Brlog i Udbina, u redovitim godišnjim sječinama jur konsignirana i na 107.546 m³ procijenjene jele, smrekve i bori — te na 26.542 m³ procijenjene bukve za gradju i tvorivo, kao i na 64.150 m³ procijenjena bukova za ogrievna drva sposobne drvene gromade u 50 hrpama sa ukupnom procijenjenom cijenom od 558.187 kruna.

Ponude imadu se staviti posebno na pojedine hrpe.

Potanki podatci mogu se ugledati kod potpisatog šumarskog ureda na Sušaku i kod gore navedenih šumarija.

Na Sušaku, u mjesecu ožujku 1908.

Kr. šumarski ured.

Sadržaj.

	Strana
Ovršno utjerivanje šumskih odšteta Piše J. Grčević . . .	161—180
Podavanje patrolaca kr. drž. osoblju u području bu- duće ličke imovne občine Piše B. Kosović	181—183
O uzgoju šuma gledom na rentabilitet vrsti drva i uzgoja. Piše Dr. G. Nenadić	184—194
Listak. Društvene viesti: Poziv i program za ovogodišnju re- dovitu glavnu skupštinu društva. — Sjednica uprav- noga odbora društva. — Promjena u društvenoj upravi. — Izkaz i potvrda o uplati članarine čla- nova I. razreda, za prvi četvrt o. g.	194—198
Osobne viesti: Promaknuća i imenovanja	198
Različite viesti: Program c. kr. visoke žkole za kulturu tla. — Odkriće spomenika G. Wessely-a i R. Mi- klitza u Beču. — Trajnost brzojavnih stupova. — Exploatacije i krčenje šuma.	198—200
Prilog. (Lugarski viestnik.) O podizanju šuma si- janjem. — Utjerivanje šumsko-kvarnih odšteta. Od J. Čurčića. Različite viesti: Glavna skupština društva. — Zahvala. — O pogreškama kod sastavska šumsko- kvarnih prijavnica. — Natječaj. — Lugarski izpiti	

Zlatna kolajna sa izložbe u Parizu 1900.

Neuhöfer i sin (Neuhöfer & Sohn)

c. kr. dvorski mehaničar

Beč (Wien) I. Kohlmarkt 8. (Tvornica u Beču V. Hartmannngasse 5.)

Izrađuje pod jam-
stvom izvrstne iz-
rade i točne rekti-
fikacije

Bonsolne strojeve

sa optičkom distanz-
mjerom.

Mjerače sto-
love. Perspek-
tiv ravnala.

Letve za nive-
liranje. Šu-
marske bou-
sole.

Promjerke

iz želj. za i drva.

Mjeračke vrpce

iz platna ili oćijela.

Planimetre itd. — Pantografe.

Brojne čekiće, aparate za prenašanje, cr-
tala kao i sve vrsti matematičkih stro-
jeva i mjerila.

Ilustrovani cijenici badava.

Svi se popravci obavljaju najbolje u najkraćem roku.

Sveudiljna zaliha
svih vrsti mjeračkih
strojeva i pomagala.

